

Nitro a niternost

Když mluvíme o nitru nebo o niternosti, máme na mysli to, co je zvnějšku přímo neregistrovatelné, ale na co lze pouze usuzovat (pochopitelně za předpokladu, že to, co je nepředmětné, nebudeme chápat jako nicotné ani neskutečné). Tak především nebudeme o skutečném „nitru“ či „niternosti“ mluvit tam, kde jde o pouhou zakrytost nebo skrytost pro momentální pozorování, tj. kdy lze momentálně pozorovat pouze povrch, ale nikoli to, co je pod ním či za ním. (Tak např. vnitřnosti nelze považovat za složku „nitra“, apod.) O nitru pochopitelně nemůže být řeč ani v případě geometrických obrazců nebo prostorových útvarů jako je čtverec nebo krychle. Zároveň však nesmíme niternost chápat jako subjektivitu, domnělost nebo iluzi; nitro a niternost jsou skutečné, nikoli jen zdánlivé, není to pouhé zdání, ale ani pouhá vymyšlenost. Na druhé straně nemůžeme nitro ani niternost objektivovat (objektifikovat), a to už proto, že k nim není možný přímý přístup zvenčí, z distance. A pak je tu ještě jedna důležitá charakteristika: do nitra či niternosti se musíme (a můžeme) jakoby „nořit“, ponořovat, dostávat se z mělčích vrstev niternosti do vrstev hlubších. V tom smyslu může samo slovo „nitro“ či „niternost“ poněkud zavádět, protože niternost vlastně není uvnitř něčeho, ale má charakter jakoby jiného rozměru, jiné dimenze, která je otevřená dál, jakoby do hloubky, trochu podobně jako vnějšek se otvírá dál a dál do širšího až nejširších světa. Dalo by se říci, že vedle světa zvnějšku, zvnějšností je tu ještě svět nitra, niterností. Každé (pravé) jsoucno je navenek otevřeno vůči okolnímu světu, ale zároveň je od něho odděleno, a tuto svou oddělenost či vydělenost si aktivně udržuje jakousi hranicí či mezí. Jen díky tomu si může ustavovat a udržovat svůj subjekt (resp. samo sebe jakožto subjekt). V jistém smyslu se musí vůči svému okolí více či méně bránit, musí si svou subjektivitu uhájit, i když na druhé straně je díky této subjektivitě může na své okolí reagovat, navazovat s ním kontakty. S nitrem a niterností je tomu dost odlišně: ani do nitra sebe samého, své niternosti, svého nitra nemůže subjekt pronikat aktivně tak, že se zaměřuje dovnitř sebe, ale jen tak, že prohlubuje své zaměření do světa kolem sebe, zejména však do subjektivní, niterné stránky jiných subjektů, k nimž přistupuje zvenčí (a tudíž tak, že jejich niternost nejen uznává, ale pokouší se jí porozumět nebo ji aspoň pocítit, být vůči ní senzitivní). Snad jenom jednu jedinou výjimku tu můžeme uvést, totiž ekstatický moment reflexe těch subjektů, které jsou reflexe schopny. A tam jde o jakousi více méně absurdní situaci, v níž spolu s aktivitou se reflektující subjekt obrací sám k sobě jakoby zády, nechává sám sebe jakoby za sebou, a může se tak „aktivně“ setkat s ryzí niterností (ryzí nepředmětností) jen tak, že veškerý „výkon“ takového setkání ponechá na ryzí nepředmětnosti samé.

(Písek, 151206-1.)